

Prawa i obowiązki dzieci w rodzinie

Materiał składa się z sekcji:

"Wprowadzenie",

"Dziecko podmiotem prawa",

"Kto to jest dziecko?",

"System ochrony praw dziecka",

"Obowiązki dziecka",

"Prawa a obowiązki",

"Ciekawostka",

"Słowniczek"

"Bibliografia"

Materiał zawiera:

- animacja - 0
- audiobook - 0
- ćwiczenie interaktywne - 9
- ćwiczenie z pytaniem otwartym - 2
- film - 0
- gra edukacyjna - 0

- Ilustracja (fotografie, obrazy, rysunki) - 4
- ilustracja interaktywna-
- mapa - 0
- mapa multimedialna - 0
- oś czasu - 0
- prezentacja multimedialna - 1
- schemat - 0
- tabela - 0
- tekst źródłowy - 2
- wykres - 1

Bibliografia:

- Źródło: dostępny w internecie: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_049_19.PDF.

Prawa i obowiązki dzieci w rodzinie

Źródło: pixaby, domena publiczna.

Nauczysz się

- definiować, kim jest dziecko.
- rozróżniać prawa i obowiązki dziecka.
- przedstawiać system ochrony praw dziecka.
- wyjaśniać, w czym przejawia się władza rodzicielska.
- uzasadniać przyczyny przyznania dziecku szczególnej pozycji w systemie prawnym.
- tworzyć wypowiedź na temat relacji między prawami a obowiązkami dziecka.

Dziecko podmiotem prawa

Janusz Korczak powiedział kiedyś „nie ma dzieci, są ludzie”.

Janusz Korczak (czwarty od prawej w drugim rzędzie od góry) wraz z dziećmi i personelem sierocińca Nasz Dom w Pruszkowie przy ulicy Cedrowej

Źródło: Learnetic S.A., domena publiczna.

Podobnie jak każdy dorosły, dziecko posiada prawa i wolności. Nazywają się one prawami człowieka. Źródłem tych praw jest godność człowieka, zwana również człowieczeństwem.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisana jest ona w art. 30:

„Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.”

Kto to jest dziecko?

[Konwencja o prawach dziecka](#) w art. 1. definiuje „dziecko” jako „każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność”.

W rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka „dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia [pełnoletności](#)” (Art. 2.1.).

Najważniejszymi opiekunami dziecka są rodzice. Jednak wtedy, gdy ich zabraknie, nie wywiązują się ze swoich obowiązków rodzicielskich lub nie dają sobie samodzielnie rady z opieką nad dzieckiem, to państwo w myśl zasady pomocniczości zobowiązane jest im pomóc lub przejąć ich obowiązki.

Ćwiczenie 1

Wskaż poprawne dokończenie zdania. Najczęściej wiek, w którym dziecko osiąga pełnoletność, to...

☐ 25 lat.

☐ 19 lat.

☐ 16 lat.

☐ 18 lat.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Zaznacz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Pytanie	Prawda	Fałsz
Najważniejszymi opiekunami dziecka są rodzice.	☐	☐
Zgodnie z zasadą pomocniczości państwo może pomóc lub przejąć od rodziców zadanie opieki nad dzieckiem.	☐	☐
Prawa człowieka zaczynają przysługiwać dziecku z chwilą osiągnięcia przez nie pełnoletności.	☐	☐
Prawo nie dopuszcza możliwości osiągnięcia przez dziecka pełnoletności wcześniej niż przed 18. rokiem życia.	☐	☐

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

System ochrony praw dziecka

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (art. 72 Konstytucji RP).

Dziecko nie jest własnością dorosłych. Jest słabsze od dorosłych, dlatego też musi posiadać dodatkową ochronę przed siłą dorosłych. Taką ochronę dają im prawa dziecka zapisane w *Konwencji o Prawach Dziecka*.

Dokument składa się z 54 artykułów, w których zapisano wszystkie prawa przysługujące dzieciom – cywilne, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne.

Do najważniejszych praw dziecka należą:

- **prawo do życia i rozwoju** – oznacza, że nikogo nie wolno pozbawić życia, a dorośli muszą stworzyć dziecku warunki do prawidłowego rozwoju;
- **prawo do życia bez przemocy i poniżania** – bicie, znęcanie, okrutne i poniżające traktowanie dziecka są niedopuszczalne i karalne;
- **prawo do wychowania w rodzinie** – nikomu nie wolno zabrać dziecka od rodziców, chyba że robią mu krzywdę lub je zaniedbują; gdyby zdarzyło się, że rodzice rozstają się, dziecko ma prawo do kontaktów z zarówno mamą, jak i z tatą;
- **prawo do wypowiedzi** – oznacza, że w ważnych sprawach dotyczących dziecka może ono wygłosić swoje zdanie, opinie, oświadczyć własną wolę;
- **prawo do swobody myśli, sumienia, religii** – kiedy dziecko jest wystarczająco świadome, może samo decydować o swoim światopoglądzie; jedynie wcześniej rodzice mają prawo nim kierować;
- **prawo do tożsamości** – dziecko musi mieć nazwisko, obywatelstwo, poznać swoje pochodzenie, a gdy ma 13 lat musi być zapytane o zgodę, gdyby miało zostać adoptowane lub gdyby miało mieć zmienione nazwisko;
- **prawo do nauki** – możliwość korzystania z edukacji jest nie tylko dostępna, ale i obowiązkowa dla każdego dziecka do ukończenia 18 roku życia, jest ona ponadto w szkolnictwie publicznym bezpłatna;
- **prawo do informacji** – dziecko powinno mieć dostęp do różnych źródeł wiedzy;
- **prawo do prywatności** – dziecko może dysponować własnymi rzeczami, ma prawo do tajemnicy korespondencji, nikomu nie wolno bez bardzo ważnych powodów wkraczać w jego sprawy osobiste i rodzinne.

Ćwiczenie 3

Przyjrzyj się ilustracji i ustal, jakie prawo dziecka ona obrazuje.

☐ prawo do prywatności

☐ prawo do nauki

☐ prawo do opieki

☐ prawo do zabawy

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Obowiązki dziecka

Mimo tego, że obowiązki dziecka to rzecz umowna i zależna od tego, jak tę kwestię rozstrzygną jego rodzice, to prawo w tej sprawie także wprowadza regulacje. W art. 91 [Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego](#) nałożono na dziecko obowiązek:

- słuchania swoich rodziców i opiekunów;
- pomocy we wspólnym gospodarstwie.

((Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (fragment)

Art. 95.

§ 1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw

§ 2. Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra. [...]

§ 4. Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.

Ćwiczenie 4

Zaznacz obowiązki dziecka w rodzinie, o których wspomina art. 95 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

☐

poszanowanie godności i praw

☐

posłuszeństwo

☐

wysłuchanie opinii i zaleceń rodziców

☐

uwzględnianie rozsądnych życzeń

☐

podejmowanie decyzji

Ćwiczenie 5

Na podstawie Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego ustal, które z podanych zdań jest prawdziwe.

Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską może podejmować samodzielne decyzje bez konieczności wysłuchania opinii i zaleceń rodzica.

W sprawach dotyczących dziecka i jego majątku rodzice muszą wysłuchać opinii dziecka bez względu na poziom jego rozwoju umysłowego.

Jednym z elementów władzy rodzicielskiej jest prawo rodziców do wychowania dziecka.

Dziecko ma pełnię praw związanych z gospodarowaniem swoim majątkiem.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Pomoc ze strony dziecka musi odpowiadać jego fizycznym i duchowym siłom, a wypełnianie obowiązków nie może przeszkadzać w jego wychowaniu i edukacji. Jeżeli małoletni (do ukończenia 18. roku życia) uzyskuje dochód z własnej pracy, jego obowiązkiem staje się współfinansowanie kosztów utrzymania rodziny.

Pomoc rodzicom to podstawowy obowiązek dziecka. Może go spełniać na wiele sposobów w zależności od wieku, sytuacji oraz potrzeb.

Prawa a obowiązki

To bardzo ważne, aby rozróżniać prawa od obowiązków dziecka. Prawa dziecka wynikają z samego faktu narodzin, bez względu na to, w jakiej rodzinie przyszło mu żyć.

Nie można pozbawić dziecka praw na jakiś czas ani ich zawiesić. Jeżeli dziecko nie wywiązuje się z nałożonych na niego obowiązków, może ponieść tego konsekwencje, np. zostać pozbawionym przywilejów.

Dzieci mają prawa, niezależne od ich zachowania (dobrego albo złego) i wypełniania przez nie obowiązków.

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Polecenie 1

Podaj nazwy poznanych dokumentów, które zawierają katalog praw dziecka.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 2

Wymień trzy prawa zawarte w Konwencji o prawach dziecka, które - twoim zdaniem - mają największe znaczenie dla rozwoju dziecka.

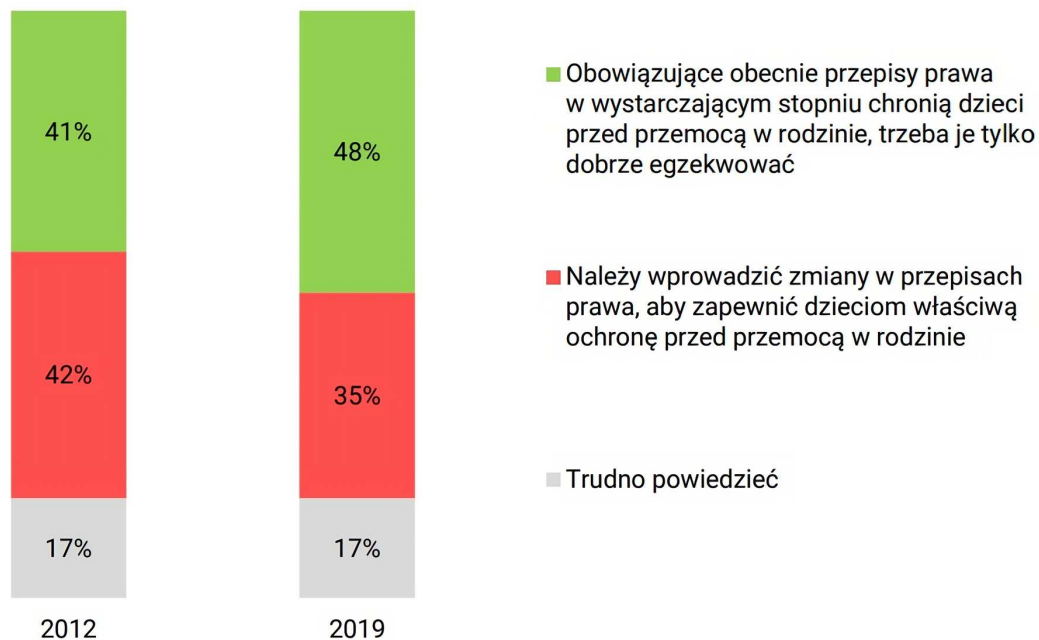
Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 3

Wyjaśnij, na czym polega równorzędność praw dziecka i praw człowieka.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Która opinia jest bliższa Pana(i) poglądom?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Źródło: dostępny w internecie: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_049_19.PDF.

Ćwiczenie 6

Na podstawie danych statystycznych uzupełnij tekst odpowiednimi danymi.

W 2019 roku procent ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że obecnie przepisy prawa w wystarczającym stopniu chronią prawa dzieci w rodzinie. W porównaniu z rokiem 2012 odsetek osób, który tak twierdzi wzrósł o punktów procentowych.

W 2012 roku procent ankietowanych wskazało, że należy wprowadzić zmiany w przepisach prawa, aby zapewnić dzieciom właściwą ochronę przed przemocą w rodzinie. W 2019 roku odsetek osób, który tak twierdzi spadł o punktów procentowych.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ciekawostka

7 listopada 2014 r. Sejm podjął uchwałę o ustanowieniu Ogólnopolskiego Dnia Praw Dziecka. Wybrana data, czyli 20 listopada, nawiązuje do 1989 r. i przyjęcia przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych *Konwencji o prawach dziecka*. W uchwale

posłowie podkreślili m.in., że to Polska już w 1978 r. przedstawiła projekt *Konwencji* i zaproponowała Komisji Praw Człowieka ONZ jej uchwalenie.

Ćwiczenie 7

Wymień po jednym prawie i jednym obowiązku dziecka, które uważasz za najważniejsze. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, dlaczego nie można uzależnić przestrzegania praw dziecka od wykonywania przez nie obowiązków.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 9

Poniższe informacje przyporządkuj do odpowiedniej kategorii.

PRAWA DZIECKA

prywatność

alimentacja

wychowanie

posłuszeństwo

opieka

tożsamość

pomoc w gospodarstwie

ochrona zdrowia

OBOWIAZKI DZIECKA

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Słowniczek

pełnoletność

wynikający z przepisów prawa stan prawny osoby fizycznej po ukończeniu określonego wieku, charakteryzujący się osiągnięciem pełnej zdolności do czynności prawnych

Konwencja o prawach dziecka

dokument o międzynarodowym zasięgu, zawierający spis praw dziecka, utworzony z inicjatywy Polski i przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1989 r. zawierający spis praw dziecka

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

podstawowe źródło prawa rodzinnego obowiązującego w Polsce od 1965 r.

Bibliografia

Deputat J., *Powinności dziecka wobec rodziców na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*

[w:] <https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/KPP-Monografie/6/9-18.pdf>.

Jakie są podstawowe obowiązki rodziców? [w:] <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/jakie-sa-podstawowe-prawa-i-obowiazki-rodzicow>].

Władza rodzicielska - czym jest, jakie obowiązki mają rodzice

[w:] <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/wladza-rodzicielska-jakie-sa-prawa-i-obowiazki-rodzicow,500981.html>].